

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie stosunków między UE a Andyjską Wspólnotą Narodów

(2006/C 309/18)

Dnia 14 czerwca 2005 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię w sprawie *stosunków między UE a Andyjską Wspólnotą Narodów*.

Sekcja ds. Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 1 czerwca 2006 r. Sprawozdawcą był Juan MORENO PRECIADOS.

Na 428 sesji plenarnej w dniach 5 i 6 lipca 2006 r. (posiedzenie z dnia 5 lipca 2006 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 156 do 2 — 10 osób wstrzymało się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Wstęp

1.1 W deklaracji końcowej przyjętej na trzecim zjeździe organizacji społeczeństwa obywatelskiego Unii Europejskiej, Ameryki Łacińskiej i Karaibów zaproponowano „ustanowienie prawdziwego partnerstwa opartego na sieci porozumień między Unią Europejską (UE) a różnymi instytucjami regionalnymi” oraz wezwano do rozpoczęcia negocjacji ze Wspólnotą Andyjską (CAN) ⁽¹⁾.

1.2 W deklaracji z Guadalajary przyjętej na trzecim szczycie szefów państw i rządów Ameryki Łacińskiej, Karaibów i Unii Europejskiej ⁽²⁾ stwierdzono, że ich „wspólnym celem strategicznym” jest doprowadzenie do zawarcia umowy stowarzyszeniowej między UE a Wspólnotą Andyjską (na podobieństwo umów zawartych uprzednio z Meksykiem i Chile oraz obecnie negocjowanej z organizacją MERCOSUR), przewidującej m.in. utworzenie strefy wolnego handlu.

1.3 Na wspomnianym szczycie UE — Ameryka Łacińska i Karaiby zdecydowano również o dokonaniu wspólnej oceny stanu integracji gospodarczej we Wspólnocie Andyjskiej, które to zadanie zaczęto realizować w styczniu 2005 r.

1.4 Jak dotychczas państwa członkowskie UE nie wykorzystywały potencjału gospodarczego ani handlowego Wspólnoty Andyjskiej i mimo że UE jest jej drugim co do wielkości partnerem handlowym (po USA), wymiana handlowa nie osiągnęła znaczących rozmiarów. Działania instytucji Wspólnoty Andyjskiej na rzecz pogłębienia jej integracji (mimo trudności i ograniczeń wspomnianych w niniejszym dokumencie) zwiększają szanse na zawarcie umowy stowarzyszeniowej, która mogłaby w sposób bardzo znaczący przyczynić się do zwiększenia obrotów handlowych między UE a Wspólnotą Andyjską, podobnie jak miało to już miejsce w innych regionach.

1.5 Ponadto, w ramach swoich stosunków z andyjskim społeczeństwem obywatelskim, EKES utrzymuje regularne kontakty z dwiema instytucjami reprezentującymi partnerów społecznych z całego regionu: Andyjską Radą Konsultacyjną Pracowników (*Consejo Consultivo Laboral Andino* — CCLA) oraz Andyjską Radą Konsultacyjną Przedsiębiorców (*Consejo Consultivo Empresarial Andino* — CCEA).

⁽¹⁾ Meksyk, 13-15 kwietnia 2004 r. Organizacja ta znana jest także pod rządzniej używaną nazwą Andyjskiej Wspólnoty Narodów (Comunidad Andina de Naciones — CAN).

⁽²⁾ Guadalajara (Meksyk), 28-29 maja 2004 r.

1.6 W dniach 6-7 lutego 2006 r. EKES zorganizował w Limie, we współpracy z Sekretariatem Generalnym Wspólnoty Andyjskiej, przesłuchania publiczne, w których uczestniczyły Andyjska Rada Konsultacyjna Pracowników i Andyjska Rada Konsultacyjna Przedsiębiorców oraz inne andyjskie zrzeszenia społeczeństwa obywatelskiego. Ich wartościowe wypowiedzi zostały włączone do niniejszego dokumentu. Uczestnicy odnieśli się przychylnie do kwestii otwarcia negocjacji z UE, ale zwrócili uwagę, że partnerstwo z UE powinno uwzględniać asymetrię pomiędzy oboma regionami, unikać modeli rozwoju uzależnionego, przyczyniać się do ograniczania długu społecznego w Ameryce Łacińskiej i wspierać faktyczną spójność społeczną.

1.7 Niniejsza opinia pozwoli przedstawić władzom stanowisko zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego wobec stosunków ze Wspólnotą Andyjską, zgodnie z propozycjami zawartymi w deklaracji końcowej z Czwartego Zjazdu Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego UE, Ameryki Łacińskiej i Karaibów, który odbył się w Wiedniu w kwietniu 2006 r. (w deklaracji tej ponownie położono nacisk na potrzebę wkładu Unii Europejskiej we wzmacnianie procesów integracyjnych w Ameryce Łacińskiej) oraz zaleceniami końcowymi ze szczytu szefów państw i rządów UE — Ameryka Łacińska i Karaiby (maj 2006 r.) dotyczącymi możliwości zawarcia umowy stowarzyszeniowej między UE a Wspólnotą Andyjską — w deklaracji końcowej z tego szczytu stwierdza się, iż:

„mając na uwadze wspólny cel strategiczny określony w deklaracji z Guadalajary, zadowolenie budzi decyzja Unii Europejskiej i Wspólnoty Andyjskiej co do rozpoczęcia w 2006 r. procesu prowadzącego do negocjacji na temat umowy stowarzyszeniowej, z uwzględnieniem dialogu politycznego, programów współpracy i umowy handlowej”.

2. Sytuacja w pięciu państwach andyjskich

2.1 Nielatwo jest w sposób zwięzły podsumować sytuację pięciu państw, między którymi, mimo wspólnego położenia geograficznego (Kordyliera Andyjska), występują znaczne różnice pod względem poziomu rozwoju gospodarczego, sytuacji demograficznej, tendencji politycznych itd. Dlatego w niniejszym dokumencie ograniczymy się do przedstawienia zaledwie kilku najistotniejszych aspektów bieżącej sytuacji każdego państwa.

2.2 Boliwia jest najbardziej niebezpiecznym z pięciu członków Wspólnoty Andyjskiej, należącym do grona najsłabiej rozwiniętych państw w całej Ameryce Łacińskiej. Jest to po części spowodowane brakiem bezpośredniego dostępu do morza, choć do takiego stanu przyczyniają się także inne czynniki, takie jak słabe zaludnienie (przy narastającej emigracji), brak ziem

uprawnych nadających się do prowadzenia konkurencyjnej działalności rolniczej, tradycyjne uzależnienie od niezdywersyfikowanych zasobów naturalnych, wykluczenie ludności autochtonicznej (stanowiącej ponad połowę ludności kraju) oraz narastający konflikt między tradycyjnym ośrodkiem władzy politycznej na płaskowyżu Altiplano a rosnącymi w siłę gospodarczą strefami na obszarze wschodnich równin. Boliwia zdołała wprowadzić wypracować rozwiązania demokratyczne, jednak przedłużający się stan niepewności zahamował jej rozwój gospodarczy. Nowy rząd, który przejął władzę w styczniu 2006 r., podejmuje szeroko zakrojone reformy w dążeniu do odnalezienia odpowiedniego kierunku rozwoju, co nie musi mieć negatywnego wpływu na bezpieczeństwo prawne inwestycji oraz na przestrzeganie obowiązujących porozumień międzynarodowych i umów dwustronnych.

2.3 Sytuacja w Ekwadorze jest pod wieloma względami podobna do tej w Boliwii, ponieważ także w tym przypadku mamy do czynienia z dużą grupą ludności autochtonicznej oraz znacznym zróżnicowaniem politycznym i kulturalnym między nadbrzeżnymi równinami a górskim płaskowyżem. Choć w ostatnich latach nie doszło tam do równie poważnego otwartego konfliktu społecznego, brak stabilizacji politycznej był odczuwalny w jeszcze większym stopniu. 49 % ludności⁽³⁾ żyje poniżej progu ubóstwa. Kryzysy gospodarcze w ostatniej dekadzie, „dolaryzacja” gospodarki oraz emigracja 10 % ludności w wieku produkcyjnym, doprowadziły do wysokich wskaźników ubóstwa. Zagraniczne przekazy pieniężne, których wartość w 2004 r. wyniosła 1,74 mld USD, stanowiły drugie co do wielkości, po sprzedaży ropy naftowej, źródło walut zagranicznych.

2.4 Inną drogą podążyło Peru, które najpierw przeżyło okres terroryzmu (w latach osiemdziesiątych i na początku lat dziewięćdziesiątych); następnie sprawujący władzę rząd (za prezydentury Fujimoriego) popadł w autorytaryzm i korupcję. Pomimo że gospodarka rozwija się stosunkowo szybko, obecny rząd nie zdołał ustanowić solidnego programu reform politycznych i społecznych i cieszy się bardzo niewielkim poparciem społeczeństwa. Co do Wspólnoty Andyjskiej, której Sekretariat Generalny ma zresztą siedzibę w Limie, to Peru wykazywało pewne opory wobec niektórych aspektów integracji subregionalnej.

2.5 Sytuacja w Wenezueli⁽⁴⁾ jest uważnie obserwowana w regionie oraz na całym świecie: w ostatnich latach kraj ten był areną poważnych napięć społecznych i politycznych oraz intensywnej rywalizacji między zwolennikami a przeciwnikami prezydenta Cháveza. Gospodarka Wenezueli jest w coraz większym stopniu uzależniona od eksportu ropy naftowej, której wysoka cena na rynku międzynarodowym umożliwia rządowi prowadzenie aktywnej polityki międzynarodowej oraz dysponowanie znacznymi środkami na działania w ramach polityki wewnętrznej.

2.6 Mimo zjawiska przemocy na tle politycznym i społecznym, nasilonej jeszcze w związku z handlem narkotykami, Kolumbia zdołała zachować nienaruszone struktury demokratyczne, co nie jest zjawiskiem powszechnym w skali Ameryki Łacińskiej. Oprócz wysiłków politycznych godne odnotowania są również jej znaczne postępy gospodarcze.

Jednak mimo względnego ograniczenia przemocy w Kolumbii, nadal mają miejsce morderstwa i porwania działaczy związków zawodowych, dziennikarzy, przedsiębiorców i członków innych organizacji obrony praw człowieka.

3. Integracja andyjska

3.1 Rozwój instytucjonalny

3.1.1 Wspólnota Andyjska stanowi najstarszy system integracji w Ameryce Południowej. Jej państwa założycielskie (Boliwia, Kolumbia, Chile, Ekwador i Peru) podpisały w 1969 r. porozumienie z Cartageny, ustanawiające organizację nazwaną wtedy Paktem Andyjskim. Trzy lata później do paktu przystąpiła Wenezuela, z kolei w roku 1976 wystąpiło z niego Chile. Obecne państwa członkowskie (Boliwia, Kolumbia, Ekwador, Peru i Wenezuela) zamieszkuje łącznie 120 mln osób, a ich łączny PKB wynosi ok. 265 mld USD. Wartość rynku wewnętrznego wynosi ok. 8,6 mld USD.

3.1.2 W ciągu 35 lat swego istnienia grupa ewoluowała z typowego dla lat 60. i 70. ubiegłego wieku modelu protekcyjnistycznego (opartego na zastępowaniu importu) do modelu ukierunkowanego na „otwarty regionalizm”. W międzyczasie w grupie miały miejsce liczne reformy instytucjonalne, mające przyczynić się do realizacji koncepcji coraz większej integracji, których kulminacją było stworzenie Wspólnoty Andyjskiej w roku 1997. Dzięki temu Wspólnota Andyjska zyskała wysoce rozwiniętą strukturę instytucjonalną i ustanowiła dość kompleksowe wewnętrzne prawodawstwo.

3.1.3 Zgodnie z celem ustanowionym w protokole z Trujillo z 1996 r., Andyjski System Integracji (*Sistema Andino de Integración* — SAI)⁽⁵⁾ ma zapewnić koordynację między instytucjami Wspólnoty Andyjskiej, umożliwiając tym samym pogłębienie i wzmocnienie integracji andyjskiej. System tworzą międzyrządowe organy wspólnotowe, dysponujące kompetencjami wykonawczymi, legislacyjnymi, sądowymi, decyzyjnymi i kontrolnymi.

3.1.4 W SAI funkcjonują dwa główne organy decyzyjne: Andyjska Rada Ministrów Spraw Zagranicznych oraz Komisja Wspólnoty Andyjskiej, obie mające charakter międzyrządowy. Rolą Komisji jest opracowywanie przepisów w dziedzinie gospodarki, handlu i inwestycji. Natomiast Andyjska Rada Ministrów Spraw Zagranicznych zajmuje się wszystkimi sprawami, które nie należą do kompetencji Komisji, czyli w szczególności kwestiami politycznymi, społecznymi, dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego, polityką migracyjną, swobodnym przepływem osób i koordynacją działań zewnętrznych różnych organów wspólnotowych.

3.1.5 Najwyższym organem politycznym Andyjskiego Systemu Integracji jest Andyjska Rada Prezydencka, w której zasiadają głowy państw członkowskich. Rada wyraża swoje opinie w formie deklaracji lub wytycznych określających kierunek działania innych organów i instytucji Systemu. Przewodnictwem w Andyjskiej Radzie Prezydenckiej zmienia się co pół roku, zgodnie z porządkiem alfabetycznym — system ten obowiązuje także w innych organach międzyrządowych.

⁽³⁾ Źródło: United Nations Statistical Division Millennium Indicators (Wskaźniki milenijne wydziału statystycznego ONZ) z 15.10.2003 r.

⁽⁴⁾ Niniejszy dokument (i zawarte w nim wskaźniki) został opracowany jeszcze z uwzględnieniem Wenezueli jako członka Wspólnoty Andyjskiej.

⁽⁵⁾ Zasadniczo Wspólnota Andyjska dotyczy grupy instytucji i organów, w tym państw członkowskich, natomiast System Integracji Andyjskiej — stosunków między tymi organami. Jednakże w praktyce brakuje wyraźnego rozróżnienia między SAI a CAN.

3.1.6 Wśród organów i instytucji Andyjskiego Systemu Integracji na uwagę zasługuje Sekretariat Generalny Wspólnoty Andyjskiej (SG-CAN). Jego siedzibą jest Lima (Peru) ⁽⁶⁾ i pełni on funkcję organu udzielającego wsparcia technicznego instytucjom międzyrządowym. Sekretariat został wyposażony w kompetencje legislacyjne w niektórych dziedzinach (przyjmowanie rezolucji) i prawo inicjatywy legislacyjnej. Powierzono mu również inne szczególne zadania.

3.1.7 Do pozostałych instytucji wspólnotowych należą Trybunał Sprawiedliwości Wspólnoty Andyjskiej oraz Parlament Andyjski, natomiast rolę oficjalnych instytucji uzupełniających pełnią: Andyjska Rada Konsultacyjna Przedsiębiorców i Andyjska Rada Konsultacyjna Pracowników, Andyjska Korporacja Rozwojowa (*Corporación Andina de Fomento — CAF*), Fundusz Rezerw Ameryki Łacińskiej (*Fondo Latinoamericano de Reservas — FLAR*), Porozumienia im. Simóna Rodrigueza i Hipólita Unanuego oraz Uniwersytet Andyjski im. Simóna Bolívara.

3.2 Obecny stan integracji andyjskiej

3.2.1 W ocenie integracji andyjskiej należy mieć na uwadze dwie kwestie. Po pierwsze, Wspólnota Andyjska istnieje wprawdzie już od przeszło 30 lat, jednak od samego początku tworzyło ją pięć państw rozwijających się (o średnich dochodach *per capita* wynoszących 2.364 EUR wobec 20.420 EUR w UE-25), ze wszystkimi konsekwencjami tego zjawiska w sferze instytucjonalnej i gospodarczej.

3.2.2 Po drugie, a zarazem w nawiązaniu do powyższego punktu, chociaż wydaje się, że w wielu konwencjonalnych aspektach integracji (tzn. dotyczących stworzenia wspólnego rynku) Wspólnota Andyjska nie osiągnęła znacznych postępów, w innych dziedzinach współpraca rozwinięła się całkiem dobrze. Mimo trudności powstrzymujących integrację handlową, udało się wzmocnić pozostałe wymiary Wspólnoty Andyjskiej (kulturalny, społeczny, finansowy itd.).

3.2.3 Analizę mającą wyjaśnić tryb funkcjonowania Wspólnoty Andyjskiej wypada rozpocząć od kwestii integracji gospodarczej. W tym zakresie w historii Wspólnoty sukcesy przeplatają się z porażkami. Dopiero w 1993 r. Wspólnota zdołała utworzyć strefę wolnego handlu, ale zaraz po jej ustanowieniu wycofało się z niej Peru. Nie zrealizowano również planu wprowadzenia wspólnych cel zewnętrznych dla wszystkich państw członkowskich, chociaż osiągnięto pewne postępy na drodze do harmonizacji handlu. W związku z tym i w kontekście przyszłej umowy stowarzyszeniowej, dla osiągnięcia jak największych korzyści dla obu stron bardzo ważne jest, aby państwa Wspólnoty Andyjskiej stworzyły faktyczną unię celną.

3.2.4 Te ograniczone postępy w zakresie struktury regulacyjnej doprowadziły do niskiego poziomu wymiany wewnątrz-wspólnotowej, podlegającego dodatkowo znacznym wahaniom z roku na rok. W latach 90. obroty handlowe między członkami Wspólnoty Andyjskiej uległy znacznemu zwiększeniu, z 4,1 % łącznych obrotów w roku 1990 do 14,2 % w roku 1998 ⁽⁷⁾. Jednakże w porównaniu z poziomem wymiany handlowej w ramach grupy odnotowywanym w latach 70. wskaźnik ten pozostaje niski i sytuuje się poniżej średniej dla Ameryki

Łacińskiej (20,2 %). Od 1998 r. wymiana handlowa w ramach Wspólnoty Andyjskiej zmniejszała się (10,4 % w roku 2004), choć z drugiej strony należy zaznaczyć, że w roku 2005 r. odnotowano tendencję odwrotną.

3.2.5 Poziom handlu wewnętrznego w ramach Wspólnoty Andyjskiej był niższy niż poziom wymiany handlowej z USA (46,6 % łącznych obrotów handlowych w roku 2004) i prawie odpowiadał poziomowi wymiany z Unią Europejską (11 % w roku 2004). Trzech z pięciu obecnych członków Wspólnoty Andyjskiej kieruje poniżej 12 % swojego eksportu na rynek subregionalny.

3.2.6 Chociaż odnotowano pewien postęp w zakresie integracji, napotkała ona liczne trudności, spowodowane częściowo brakiem woli politycznej, wespół z innymi czynnikami, takimi jak struktura rynków, zróżnicowane modele gospodarcze i poziom rozwoju gospodarczego, położenie geograficzne (utrudniające handel wewnątrz-wspólnotowy) oraz wewnętrzne problemy polityczne. Pomimo wszystkich tych trudności, Wspólnota Andyjska zdołała utrzymać się na ścieżce integracji przez przeszło 30 lat. Braki w nowoczesnej infrastrukturze komunikacyjnej i transportowej pomiędzy pięcioma państwami andyjskimi są jedną z największych przeszkód dla realizacji rynku wewnątrz-wspólnotowego i, ogólnie rzecz biorąc, dla dalszego rozwoju Wspólnoty.

3.2.7 Należy zaznaczyć, że państwa należące do Wspólnoty Andyjskiej nie wykazują szczególnej skłonności do praktycznej koordynacji swoich stosunków zewnętrznych. Ostatnio miało miejsce zbliżenie Boliwii i Wenezueli do organizacji MERCOSUR oraz podpisanie przez Peru i Kolumbię umów o wolnym handlu z USA.

3.2.8 Zróżnicowanie to stało się szczególnie widoczne w momencie ogłoszenia przez Wenezuelę w dniu 22 kwietnia 2006 r. zamiaru opuszczenia Wspólnoty Andyjskiej. Fakt ten, a także podpisanie układu NAFTA, wywołało głęboki kryzys polityczny we Wspólnocie Andyjskiej, któremu poświęcony będzie nadzwyczajny szczyt tej organizacji.

3.3 Wyzwania w dziedzinie spójności społecznej

3.3.1 Jak już podkreślano w niniejszej opinii, Andyjska Wspólnota Narodów nie poprzestaje na integracji gospodarczej. Od samego początku istnieją bowiem aspiracje do włączenia wymiaru politycznego i społecznego w ramy procesu integracji andyjskiej. Stanowi to zarówno echo niedawnej walki o demokrację, do której doszło w wielu z tych krajów, jak również odzwierciedlenie potrzeby wzmocnienia pozycji państw andyjskich, nie tylko w skali Ameryki Łacińskiej. Wynika to również z uwarunkowań społeczno-gospodarczych w tym regionie.

3.3.2 Dane dotyczące braku spójności społecznej są miazdzące: 50 % mieszkańców regionu, czyli ok. 60 mln osób, żyje poniżej granicy ubóstwa. Wszystkich pięciu członków Wspólnoty Andyjskiej zaliczanych jest do tych państw świata, w których (zgodnie z indeksem Gini) występują największe nierówności społeczne, nie tylko pod względem dochodów, lecz także innych form wykluczenia, ze względu na pochodzenie etniczne, rasę, miejsce pochodzenia, itd.

⁽⁶⁾ Art. 30 lit. a) umowy z Cartageny

⁽⁷⁾ Dane Komisji Gospodarczej Ameryki Łacińskiej i Karaibów (ECLAC), *Ameryka Łacińska i Karaiby w światowej gospodarce w roku 2004. (Panorama de la Inserción Internacional de América Latina y el Caribe 2004.)* Tendencias 2005. Santiago de Chile, 2005

3.3.3 Należy w tym miejscu podkreślić znaczenie takich zjawisk jak wysoki poziom zatrudnienia w szarej strefie, poziom migracji wewnętrznych i zewnętrznych (dotyczących przeważnie kobiet) czy też marginalizacja ludności autochtonicznej tworzącej duże mniejszości (Ekwador i Peru) lub nawet większość (Boliwia) w państwach regionu. Jest to również region, w którym wytwarzana jest większość światowej produkcji kokainy, co przyczynia się do rozwoju nielegalnej gospodarki oraz wysokiego poziomu migracji wewnętrznych, przemocy i korupcji — zjawisk, które w przypadku Kolumbii składają się na długą historię konfliktów zbrojnych.

3.3.4 Ze względu na te uwarunkowania, liberalizacja handlu nie może stanowić jedyne instrumentu zwiększania spójności między państwami andyjskimi. Dlatego w nowym projekcie strategicznym zainicjowanym przez Sekretariat Generalny Wspólnoty Andyjskiej⁽⁸⁾ większy nacisk niż na likwidację ceł położono na inne wyzwania, takie jak poprawa konkurencyjności, własność intelektualna, likwidacja barier pozataryfowych, infrastruktura, swobodny przepływ osób, energia, środowisko naturalne i bezpieczeństwo.

3.3.5 Jednym z głównych elementów nowego planu strategicznego, przewidującego integrację na rzecz rozwoju i globalizacji, jest rozwój społeczny. W związku z tym za jedną z najbardziej istotnych inicjatyw wysuniętych ostatnio przez Wspólnotę Andyjską należy uznać jej Zintegrowany plan rozwoju społecznego⁽⁹⁾ (*Plan Integrado de Desarrollo Social — PIDS*), przyjęty we wrześniu 2004 r. i mający na celu przeciwdziałanie ubóstwu, wykluczeniu i nierównościom społecznym w regionie. W perspektywie średnioterminowej, PIDS mógłby stanowić podstawę ogólnej strategii na rzecz spójności społecznej (i gospodarczej). Dużym zainteresowaniem Wspólnoty Andyjskiej cieszy się otwarta metoda koordynacji wykorzystywana przez UE w kontekście społecznym, za atrakcyjną uważana jest także opcja stworzenia tam funduszu społecznego na podobieństwo funduszy strukturalnych UE. Oznacza to, że Wspólnota Andyjska jest pierwszym subregionem, który pragnie zastosować niektóre elementy europejskiego modelu społecznego.

3.3.6 Od 1999 r. kwestia wymiaru społecznego jest coraz częściej poruszana w deklaracjach politycznych i decyzjach Wspólnoty Andyjskiej⁽¹⁰⁾, a w ostatnich pięciu latach pojawiły się pewne konkretne inicjatywy w tym zakresie.

⁽⁸⁾ Zob. przykładowo *Globalizacja poprzez integrację* (Globalization through Integration), przemówienie sekretarza generalnego Wspólnoty Andyjskiej, ambasadora Allana Wagnera Tizóna, podczas ceremonii oficjalnego zaprzysiężenia w Limie, 15 stycznia 2004 r., (dostępne do adresu: <http://www.comunidadandina.org/index.asp>).

⁽⁹⁾ Zob. dokument dostępny pod adresem: <http://www.comunidadandina.org/normativa/dec/DEC601.pdf>.

⁽¹⁰⁾ Art. 1 i rozdział XVI Umowy z Cartageny w sprawie integracji oraz współpracy gospodarczej i społecznej; Andyjska karta społeczna, przyjęta przez Parlament Andyjski w 1994 r., jednak dotychczas nie ratyfikowana przez rządy; deklaracja z Cartageny XI Rady Prezydenckiej, w której powierzono Radzie Ministrów Spraw Zagranicznych zadanie przedstawienia propozycji zapewnienia udziału społeczeństwa obywatelskiego, obok udziału przedsiębiorców i pracowników, przewidzianego w decyzjach nr 441 i 442; Andyjski dialog prezydencki w sprawie integracji, rozwoju i spójności społecznej, Cuzco, 2004.

3.3.7 W *Andyjskim dialogu prezydenckim w sprawie integracji, rozwoju i spójności społecznej* uznano, że andyjskie gospodarki, w ramach działań na rzecz ich umiędzynarodowienia, powinny dążyć do dywersyfikacji produkcji oraz do konkurencyjności uwzględniającej integrację. Proces ten powinien być realizowany z udziałem mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw; w jego ramach powinno się propagować działania zbiorowe i wspólnotowe oraz tworzyć dogodne warunki dla rozwoju lokalnego i regionalizacji, przy wykorzystaniu strategii rozwoju terytorialnego.

3.3.8 Według Sekretariatu Generalnego Wspólnoty Andyjskiej, głównymi celami Wspólnoty są: globalizacja wraz z integracją, rozwój wraz z konkurencyjnością i integracją społeczną oraz spójność społeczna wraz ze wzmocnieniem demokratycznego systemu rządów. Oczekująca na wprowadzenie w życie agenda społeczna obejmuje wszystkie te kwestie, przy czym jej realizacja będzie możliwa pod warunkiem, że blok andyjski potraktuje ją priorytetowo podczas prowadzonych z innymi podmiotami negocjacji na temat liberalizacji handlu, a zwłaszcza tych negocjacji, które mogłyby, z samej definicji, doprowadzić do jeszcze większych nierówności w regionie i w ramach społeczeństw andyjskich (które charakteryzuje zjawisko wykluczenia pewnych segmentów społeczeństwa ze względu na pochodzenie etniczne lub płeć).

4. Zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego w ramach instytucji andyjskich

4.1 Andyjskie Rady Konsultacyjne Pracowników i Przedsiębiorców

4.1.1 Chociaż historia procesu integracji andyjskiej liczona jest w dziesiątkach lat, dopiero w najnowszej fazie funkcjonowania Wspólnoty Andyjskiej doszło do sformalizowania udziału w niej społeczeństwa obywatelskiego poprzez stworzenie Andyjskiej Rady Konsultacyjnej Pracowników i Przedsiębiorców. Wcześniej pracodawcy i związki zawodowe, jako uczestnicy integracji andyjskiej, mieli niewielkie możliwości odgrywania jakiegokolwiek roli na szczeblu regionalnym, choć byli zaangażowani w integrację andyjską za pośrednictwem rządów krajowych.

4.1.2 Andyjska Rada Konsultacyjna Pracowników (CCLA) została utworzona na mocy decyzji nr 441⁽¹¹⁾, a w jej skład wchodzi po czterech delegatów z każdego z państw andyjskich. Są to delegaci najwyższego szczebla i zarówno oni, jak i ich zastępcy wybierani są spośród członków zarządów reprezentatywnych organizacji pracowniczych wyznaczanych przez każde państwo. Swoich przedstawicieli w Andyjskiej Radzie Konsultacyjnej Pracowników mają najbardziej reprezentatywne federacje i konfederacje związków zawodowych z każdego państwa. Obecnie reprezentowanych jest w niej 16 federacji z pięciu państw⁽¹²⁾.

4.1.3 Andyjska Rada Konsultacyjna Przedsiębiorców (CCEA) została utworzona na mocy decyzji nr 442, a w jej skład wchodzi przedstawiciele organizacji pracodawców prowadzących działalność w regionie andyjskim. W Radzie zasiada po czterech delegatów najwyższego szczebla wybieranych spośród członków zarządów reprezentatywnych organizacji pracodawców z każdego z państw andyjskich.

⁽¹¹⁾ Cartagena de Indias, Kolumbia, 26 lipca 1998 r.

⁽¹²⁾ Marcos-Sánchez, José, *La experiencia de participación de la sociedad civil en el proceso de integración andino* (Doświadczenia w zakresie udziału społeczeństwa obywatelskiego w procesie integracji andyjskiej), Pierwsze Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Unii Europejskiej i Meksyku, Bruksela, Belgia, marzec 2005 r. http://europa.eu.int/comm/external_relations/andean/conf_en/docs/jose_marcos-sanchez.pdf

4.1.4 Zadania obu rad konsultacyjnych zostały ponownie określone w decyzji nr 464⁽¹³⁾, zgodnie z którą mogą one przekazywać swoje opinie Andyjskiej Radzie Ministrów Spraw Zagranicznych, Komisji i Sekretariatowi Generalnemu Wspólnoty Andyjskiej, uczestniczyć w posiedzeniach Andyjskiej Rady Ministrów Spraw Zagranicznych i Komisji, jak również w posiedzeniach ekspertów rządowych lub grup roboczych związanych z procesem integracji andyjskiej i zabierać na nich głos.

4.1.5 Andyjska Rada Konsultacyjna Pracowników ma w swoim dorobku szereg opinii, przy czym niektóre z nich odnoszą się do agendy społecznej lub agendy stosunków zewnętrznych Wspólnoty Andyjskiej. Należy tutaj w szczególności wymienić wydaną ostatnio opinię nr 27⁽¹⁴⁾ w sprawie działań związanych z ewentualnym zawarciem umowy stowarzyszeniowej między Unią Europejską a Wspólnotą Andyjską, w której CCLA podkreśliła, że podziela oczekiwania odnośnie do zacieśnienia sojuszu politycznego, gospodarczego i społecznego z UE.

4.1.6 CCEA w jednej ze swych deklaracji⁽¹⁵⁾ podkreśliła zaś, że stowarzyszenie z UE jest kwestią o zasadniczym znaczeniu i należy zachować dużą staranność w publicznym relacjonowaniu przebiegu tych negocjacji, by nie zagrozić ich powodzeniu.

4.1.7 CCLA i CCEA podkreślają potrzebę wzmocnienia współpracy zarówno z innymi przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego w regionie andyjskim, jak i z Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym (EKES), w celu zapewnienia koordynacji wspólnych stanowisk oraz pobudzania inicjatyw na rzecz zagwarantowania podstawowych standardów pracowniczych we wszystkich porozumieniach między UE a Wspólnotą Andyjską.

4.2 Inne formy uczestnictwa

4.2.1 Poza wymienionymi instytucjonalnymi forami przedstawicielskimi społeczeństwa obywatelskiego, we Wspólnocie Andyjskiej istnieją też inne formy uczestnictwa dotyczące polityki społecznej. Za przykład może tu posłużyć Porozumienie im. Simóna Rodrígueza (z roku 1973, jedno z tzw. porozumień społecznych⁽¹⁶⁾), stanowiące trójstronne forum debaty, udziału i koordynacji dla ministrów właściwych w sprawach pracy oraz dla pracodawców i pracowników. Polem działalności tego forum jest polityka socjalno-pracownicza na szczeblu regionalnym.

4.2.2 Porozumienie to było jednym z pierwszych instrumentów na rzecz andyjskiej integracji społeczno-zawodowej oraz dotyczyło bezpośrednio kwestii rozwoju społecznego i pracowniczego. Realizacja tego porozumienia przyniosła pewne sukcesy, cieszyło się ono bowiem stałym zainteresowaniem wszystkich sektorów zaangażowanych w postępowanie w dziedzinie społeczno-zawodowej. Równocześnie jednak należy stwierdzić, że niekorzystne okoliczności, głównie natury instytucjonalnej, miały istotny wpływ na proces integracji i w 1983 r. porozumienie utknęło w martwym punkcie.

4.2.3 Obecny kształt nadał porozumieniu *Protokół zastępujący Porozumienie im. Simóna Rodrígueza*, przyjęty przez Andyjską

Radę Prezydencką w dniu 24 czerwca 2001 r. Oficjalne cele porozumienia przedstawiają się następująco:

- a) przedstawianie i omawianie propozycji dotyczących spraw związanych z otoczeniem socjalnym i pracowniczym, mogących wnieść rzeczywisty wkład w rozwój subregionalnej agendy społecznej i wspierających działalność innych organów Andyjskiego Systemu Integracji;
- b) ustalenie i koordynacja wspólnotowych polityk w dziedzinie wspierania zatrudnienia, kształcenia i doskonalenia zawodowego, bezpieczeństwa i higieny pracy, zabezpieczeń społecznych, migracji na tle zarobkowym, jak również innych kwestii, które państwa członkowskie mogą uznać za właściwe;
- c) wysuwanie propozycji i kształtowanie działań na rzecz współpracy i koordynacji państw członkowskich w dziedzinie kwestii społecznych i pracowniczych w regionie andyjskim.

4.3 Rola organizacji pozarządowych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego

4.3.1 Organizacja andyjska uwzględnia także przemiany zachodzące w stosunkach społecznych na szczeblu krajowym i globalnym: obok dziedziny pracowniczej, interesy społeczeństwa reprezentowane są również w innych formach, odpowiadających takim dziedzinom jak prawa człowieka, prawa ludności autochtonicznej, prawa kobiet, kultura, środowisko naturalne, konsumenci, rodziny i małe gospodarstwa rolne itd.

4.3.2 Te konkretne interesy reprezentowane są przez szereg organizacji zajmujących się różnorodną działalnością. Już teraz odgrywają one bardzo aktywną rolę w procesie integracji regionalnej, a rola ta będzie coraz większa w obliczu mającego nastąpić stowarzyszenia między UE a CAN.

4.3.3 Należy w tym miejscu podkreślić także znaczenie innych typów organizacji społeczeństwa obywatelskiego, niezależnie od tego, czy mają one formę zrzeszeń lub ruchów (przykładowo, ludności autochtonicznej), organizacji pozarządowych (NGO), platform i sieci takich organizacji, czy też koalicji i platform działania, ośrodków badawczych, uniwersytetów itd.

4.3.4 Powyższe ruchy i „nieorganizowane” społeczeństwo obywatelskie prowadzą bardzo aktywną działalność społeczną w regionie andyjskim — choć ich organizacja i działania ograniczone są często do skali jednego kraju — lub też nie mogą znaleźć sposobu na dostęp do formalnego systemu integracji andyjskiej i uczestnictwo w nim. W tym kontekście Sekretariat Generalny CAN ogłosił powołanie w najbliższym czasie subregionalnej andyjskiej sieci instytucji akademickich i organizacji pozarządowych.

4.3.5 W celu ułatwienia tym pozostałym podmiotom udziału w formalnym wymiarze procesu integracji andyjskiej, Wspólnota Andyjska utworzyła różne grupy robocze. Jedną z nich jest Grupa Robocza ds. Praw Ludności Autochtonicznej⁽¹⁷⁾, ustanowiona jako organ doradczy w ramach Andyjskiego Systemu Integracji w celu wspierania aktywnego udziału ludności autochtonicznej w gospodarczej, społecznej, kulturalnej i politycznej sferze integracji subregionalnej. Do tematów poruszanych w ramach Grupy należą tak delikatne sprawy jak

⁽¹³⁾ Cartagena de Indias, Kolumbia, 25 maja 1999 r.

⁽¹⁴⁾ CCLA, Lima, Peru, 7 kwietnia 2005 r.

⁽¹⁵⁾ Siódmy zwyczajny zjazd CCEA (Lima, kwiecień 2005 r.)

⁽¹⁶⁾ Pozostałe to: Porozumienie im. Andrésa Bello, dotyczące polityki w dziedzinie edukacji w regionie andyjskim, oraz Porozumienie im. Hipólita Unanue, dotyczące polityki zdrowotnej.

⁽¹⁷⁾ Decyzja nr 524, 7 lipca 2002 r.

zajmowanie terenów stanowiących własność zbiorową lub należących do ludności autochtonicznej, wspólnoty wiejskie i ich działalność produkcyjna, rozwój gospodarczy, równość społeczna i zaangażowanie polityczne, tożsamość kulturowa i instytucjonalizacja itp.

4.3.6 Innym organem doradczym w ramach Andyjskiego Systemu Integracji jest Andyjskie Forum Robocze ds. Praw Konsumenta⁽¹⁸⁾. Jego celem jest propagowanie aktywnego zaangażowania instytucji publicznych i prywatnych działających w dziedzinie obrony praw konsumenta w państwach członkowskich Wspólnoty Andyjskiej w procesy konsultacji społecznych i w procesy decyzyjne dotyczące integracji regionalnej w ich dziedzinie zainteresowania.

4.3.7 Powyższe organy doradcze⁽¹⁹⁾ nie otrzymują na swoją działalność żadnego wsparcia z budżetu Wspólnoty Andyjskiej. Dlatego uczestniczyć mogą w nich jedynie te organizacje, które zdołają zmobilizować własny personel i zasoby, by móc brać udział w posiedzeniach grup i organów roboczych Wspólnoty Andyjskiej.

5. Stosunki Unia Europejska — Wspólnota Andyjska

5.1 Pierwsze umowy między UE a Wspólnotą Andyjską

5.1.1 Pierwsze porozumienie o współpracy między Wspólnotą Europejską a Ameryką Łacińską zostało podpisane wraz z Paktem Andyjskim w roku 1983, czyli 14 lat po utworzeniu tego ugrupowania integracyjnego.

5.1.2 Porozumienie to należało do tzw. „porozumień o współpracy drugiej generacji”. W przeciwieństwie do umów pierwszej generacji, skoncentrowanych zasadniczo na kwestiach (niepreferencyjnej) wymiany handlowej, porozumienia drugiej generacji miały bardziej złożony charakter, obejmując m.in. kwestie dotyczące polityki i współpracy, które nabrały zasadniczego znaczenia w kolejnych umowach. Porozumienia te w wyraźny sposób świadczyły również o znaczeniu, jakie Wspólnota Europejska przywiązuje do kwestii integracji regionalnej w Ameryce Łacińskiej.

5.1.3 Dynamika stosunków między UE a Ameryką Łacińską w latach 80. ubiegłego wieku sprawiła, że niezbędne stało się zawarcie porozumień nowej generacji, do czego doszło po roku 1991. W 1993 r. UE podpisała porozumienie ramowe trzeciej generacji z Grupą Andyjską. Jednym z nowych elementów tego porozumienia było włączenie „klauzuli demokratycznej”, wyrażającej wspólne przywiązanie do zasad demokracji, oraz „klauzuli rozwojowej”, umożliwiającej rozszerzenie dziedzin współpracy.

5.1.4 Jednocześnie kwestią, która sprawiała, że stosunki ze Wspólnotą Andyjską zaczęły w latach 90. nabierać coraz więk-

⁽¹⁸⁾ Decyzja nr 539: Andyjska Grupa Robocza ds. Udziału Społeczeństwa Obywatelskiego w Obronie Praw Konsumenta, Bogota, Kolumbia, 11 marca 2003 r.

⁽¹⁹⁾ Powstała także Grupa Robocza Władz Lokalnych, o charakterze konsultacyjnym.

szej wagi, była kampania przeciwko handlowi narkotykami. UE pragnęła zaproponować inne podejście niż strategia realizowana przez USA, kładąca nacisk na instrumenty represyjne. Strategia UE opierała się na dwóch elementach: po pierwsze, w odpowiedzi na wniosek samych państw andyjskich uzgodniono rozszerzenie Systemu Ogólnych Preferencji Taryfowych (GSP) na państwa andyjskie, za pośrednictwem specjalnego systemu, tzw. GSP-Narkotyki, który umożliwił zwolnienie z opłat celnych 90 % produktów andyjskich eksportowanych do UE. Po drugie, powołano Specjalistyczny Dialog Wysokiego Szczebla ds. Narkotyków.

5.1.5 Porozumienie z 1993 r. zostało szybko zastąpione nowymi ramami stosunków, które UE zaczęła promować w połowie lat 90. przy okazji negocjacji porozumień czwartej generacji z państwami członkowskimi MERCOSUR-u oraz z Chile i Meksykiem. Teksty te zostały opracowane jako pierwszy krok w kierunku zawarcia umów stowarzyszeniowych, obejmujących porozumienie o wolnym handlu. Wspólnota Andyjska liczyła na zawarcie podobnej umowy, jednakże UE uznała, że lepiej jest dążyć do realizacji tego celu stopniowo i na początek doprowadzić do zawarcia porozumienia przejściowego. Propozycja UE została przyjęta podczas Drugiego Szczytu UE, Ameryki Łacińskiej i Karaibów w Madrycie, w maju 2002 r.

5.2 Porozumienie z 2003 r.: postęp „pośredni”

5.2.1 W dniu 15 grudnia 2003 r. podpisano umowę o dialogu politycznym i współpracy między UE a Wspólnotą Andyjską. Umowa ta, choć oznaczała postęp w porównaniu z poprzednim porozumieniem, nie spełniała oczekiwań państw andyjskich⁽²⁰⁾. Jedno z zastrzeżeń przez nie wysuwanych dotyczyło faktu, że nie poprawia ona dostępu do rynku UE. Równocześnie jednak porozumienie to zawiera jeden istotny nowy element: instytucjonalizację dialogu politycznego. Obejmuje ono również nowe dziedziny współpracy międzyregionalnej (migracja, terroryzm itd.), jak również zwiększa zakres zaangażowania w nią społeczeństwa obywatelskiego⁽²¹⁾.

5.3 Wymiana handlowa między UE a Wspólnotą Andyjską

5.3.1 Jak ukazano w poniższej tabeli, w stosunkach handlowych między UE a Wspólnotą Andyjską wystąpiła pewna stagnacja. Chociaż UE jest obecnie drugim co do wielkości partnerem handlowym Wspólnoty Andyjskiej, jej udział w handlu zewnętrznym regionu wynosi jedynie 12-13 %, wobec 40 % przypadających na USA. Udział eksportu do UE w ogólnym eksporcie państw andyjskich obniżył się z 19 % w 1994 r. do 12 % w roku 2004. Z kolei import z UE stanowił 19 % łącznego importu Wspólnoty Andyjskiej w 1994 r. i 13 % w roku 2004.

⁽²⁰⁾ Niektórzy autorzy nazywają to porozumienie „porozumieniem trzeciej generacji plus lub czwartej generacji minus”, wskazując na jego pośredni charakter między umowami z 1993 r. a porozumieniami zawartymi z organizacją MERCOSUR oraz z Chile i Meksykiem. Javier Fernández i Ana Gordon, „Un nuevo marco para el refuerzo de las relaciones entre la Unión Europea y la Comunidad Andina” („Nowe ramy zacieśniania stosunków między Unią Europejską a Wspólnotą Andyjską”), *Revista de Derecho Comunitario Europeo*, rok 89, nr 17, styczeń-kwiecień 2004.

⁽²¹⁾ Artykuł 52 ust. 3 porozumienia przewiduje stworzenie Wspólnego Komitetu Konsultacyjnego w celu „wspierania dialogu z gospodarczymi i społecznymi organizacjami zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego”.

WYMIANA HANDLOWA MIĘDZY UE A WSPÓLNOTĄ ANDYJSKĄ

(mln EUR)

	Import (Imp.)			Eksport (Eksp.)			Bilans (dla UE)	Imp. + Eksp.
	Wartość	Roczna zmiana %	Udział w łącznym importie UE	Wartość	Roczna zmiana %	Udział w łącznym eksporcie UE		
2000	8.153		0,82	7.020		0,82	-1.134	15173
2001	8.863	8,7	0,90	7.908	12,6	0,89	-955	16771
2002	8.853	-0,1	0,94	7.085	-10,4	0,79	-1.768	15938
2003	7.911	-10,6	0,84	5.586	-21,2	0,64	-2.325	13497
2004	8.904	12,6	0,87	5.988	7,2	0,62	-2.916	14892
Średni roczny wzrost (%)		2,2			-3,9			-0,5

Źródło: Eurostat

5.3.2 Unia Europejska jest pierwszym źródłem inwestycji bezpośrednich w państwach Wspólnoty Andyjskiej, ale przepływy stale się zmniejszają — od 2000 r., kiedy wynosiły 3,3 mld USD, spadły do zaledwie 1 mld USD w roku 2003.

5.3.3 Perspektywy stosunków handlowych są niepewne. Nowy system GSP, który wszedł w życie w 2006 r., wydaje się nie zapewniać znaczącego zwiększenia dostępu do rynku UE, chociaż istotnie zwiększono ilość produktów objętych systemem; podobnie przedłużenie jego obowiązywania do dziesięciu lat zapewnia większą przewidywalność (co może napędzać inwestycje). W tym kontekście należy stwierdzić, że umowa stowarzyszeniowa pomogłaby ukształtować dużo silniejsze więzi gospodarcze między UE a Wspólnotą Andyjską.

5.4 W kierunku umowy stowarzyszeniowej

5.4.1 Mimo znaczących postępów w stosunkach między UE a Wspólnotą Andyjską, w obecnej sytuacji grozi im impas, gdyż stosunkowo dobrze rozwiniętej współpracy towarzyszy zastój w dziedzinie gospodarczej, a dialog polityczny zyskał wprawdzie ramy instytucjonalne, ale brakuje wspólnej agendy. Dlatego, pomimo obecnych trudności, EKES zaleca jak najszybsze podjęcie działań na rzecz zawarcia umowy stowarzyszeniowej, na podobieństwo umów podpisanych z Chile i Meksykiem oraz negocjowanej obecnie umowy z państwami należącymi do MERCOSUR-u.

5.4.2 Umowa ta powinna zawierać postanowienia o porozumieniu w sprawie wolnego handlu, szerszym dialogu politycznym oraz nowych możliwościach w zakresie współpracy. Powinna ona również mieć bardziej ambitny wymiar społeczny, z zapewnieniem większych możliwości udziału partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego.

5.4.3 Powinna ponadto obejmować takie nie mniej istotne aspekty jak wspieranie konkurencyjności, bezpieczeństwa prawnego inwestycji i rozwijania faktycznego andyjskiego rynku wewnętrznego, w ramach którego przedsiębiorstwa mogłyby działać pod osłoną gwarancji.

5.4.4 Unia Europejska ostatecznie zgodziła się rozważyć tę możliwość podczas trzeciego szczytu przedstawicieli obu regionów w Guadalajarze (Meksyk) w maju 2004 r., wyznaczając jednak zarazem szereg warunków wstępnych (przykładowo: zawarcie umowy o wolnym handlu miałooby uwzględniać wyniki Programu Rozwoju z Doha oraz zależeć od osiągnięcia dostatecznego stopnia regionalnej integracji gospodarczej w regionie andyjskim), których spełnienie podlegałoby wspólnej ocenie UE i Wspólnoty Andyjskiej.

5.5 Społeczny wymiar partnerstwa UE i Wspólnoty Andyjskiej

5.5.1 W ramach dążenia do pełnego partnerstwa, strony negocjujące muszą skoncentrować się na zasadach przestrzegania podstawowych praw socjalno-pracowniczych, obronie demokracji i praw człowieka oraz ustanowieniu mechanizmów służących propagowaniu wszystkich tych praw, wykazując wyraźnie swoją determinację w walce z handlem narkotykami i korupcją oraz działaniach na rzecz osiągnięcia rozwoju gospodarczego w warunkach sprawiedliwości i spójności społecznej.

5.5.2 Przyszła umowa powinna zostać opracowana w sposób odpowiadający deklarowanemu celowi partnerstwa politycznego, gospodarczego i społecznego. Dlatego należy w niej zamieścić rozdział poświęcony kwestiom społecznym, stanowiący uzupełnienie i przeciwagę dla postanowień dotyczących stosunków handlowych i dialogu politycznego.

5.5.3 Ten rozdział społeczny powinien dotyczyć praw pracowników i pracodawców i opierać się na kryteriach wskazanych powyżej, a także zawierać wyraźne zapisy dotyczące swobody zrzeszania się, dialogu społecznego i konsultacji społecznych⁽²²⁾.

⁽²²⁾ Kwestia ta została już poruszona w pktcie 6.8.3 opinii EKES-u w sprawie spójności społecznej w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach: „Wzmocnienie niezależnych reprezentatywnych organizacji gospodarczych i społecznych zdolnych do osiągania kompromisu stanowi podstawowy warunek doprowadzenia do owocnego dialogu społecznego i obywatelskiego, a wobec tego samego rozwoju państw Ameryki Łacińskiej;” (DzU C 110 z 30.4.2004, s. 55).

5.5.4 Większe zaangażowanie ze strony UE potrzebne jest tym bardziej, że w niektórych państwach andyjskich wyraźnie nie udaje się zapewnić bezpieczeństwa, co negatywnie wpływa na przestrzeganie praw człowieka oraz wolności prasy i wolności działalności związkowej.

5.5.5 Umowa powinna zobowiązywać sygnatariuszy do zapewnienia współdziałania obu regionów w propagowaniu praw socjalnych poprzez współpracę techniczną i inne programy pomocowe.

5.6 Współpraca

5.6.1 UE jest niekwestionowanym liderem w dziedzinie współpracy rozwojowej z państwami andyjskimi. Nieco ponad jedna trzecia środków UE przeznaczonych na współpracę z Ameryką Łacińską przeznaczona została na Wspólnotę Andyjską i jej państwa członkowskie. Wśród trzech największych odbiorców oficjalnej pomocy UE w latach 1994-2002 znalazły się Peru i Boliwia.

5.6.2 Komisja Europejska opracowuje obecnie nową strategię współpracy subregionalnej dla całej Wspólnoty Andyjskiej oraz specyficzną strategię dla każdego z pięciu państw andyjskich, co ma służyć ukierunkowaniu jej działań w latach 2007-2013.

5.6.3 Opracowany przez Komisję Europejską projekt *Regionalnego dokumentu strategicznego dla Wspólnoty Andyjskiej (na lata 2007-2013)* opiera się na trzech dziedzinach: integracji regionalnej, spójności społecznej i zwalczaniu handlu narkotykami.

6. Udział zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w stosunkach UE — Wspólnota Andyjska

6.1 Niniejsza opinia ma służyć przedstawieniu instytucjom UE podstawowych kryteriów dotyczących wymiaru społecznego i zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, które, zdaniem Komitetu, powinny być brane pod uwagę w obecnych stosunkach ze Wspólnotą Andyjską i które powinna rozpatrzyć przyszła komisja negocjacyjna ds. umowy stowarzyszeniowej.

6.2 Choć EKES nie przedstawiał wcześniej opinii ani rezolucji na temat stosunków ze Wspólnotą Andyjską, kryteria te mogłyby opierać się na następujących elementach:

- a) odpowiednich postanowieniach w tej dziedzinie zawartych w Umowie o dialogu politycznym i współpracy, w szczególności w art. 42 (współpraca społeczna), art. 43 (udział zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego we współpracy) oraz art. 44 (współpraca na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji płci), które powinny zostać dostosowane do celów przyszłej umowy stowarzyszeniowej;
- b) niektórych dokumentach i deklaracjach odnoszących się do bardziej ogólnego kontekstu stosunków z Ameryką Łacińską, przedstawionych przez EKES lub społeczeństwo obywatelskie obu regionów.

6.3 W tym kontekście należy pamiętać o wyraźnym zobowiązaniu uczestników Trzeciego Zjazdu Społeczeństwa

Obywatelskiego UE i regionu AŁK, którzy wezwali, by „porozumienia zawierane z UE wyraźnie uwzględniały wymiar społeczny oraz przewidywały propagowanie i wzmacnianie roli organizacji społecznych oraz organów uczestnictwa i konsultacji reprezentujących zorganizowane społeczeństwo obywatelskie” oraz potwierdzili „swoją determinację na rzecz ożywienia stosunków pomiędzy regionalnymi organami konsultacyjnymi w Ameryce Łacińskiej oraz między EKES-em a tymi organami”⁽²³⁾.

6.4 Ponadto państwa członkowskie UE i CAN przyjęły zasady i wartości wyrażone w Konstytucji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) oraz jej podstawowych instrumentach dotyczących kwestii społecznych, takich jak *Deklaracja dotycząca podstawowych zasad i praw pracy* (1998 r.), *Trójstronna deklaracja zasad dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej* (1977 r., zmieniona w 2000 r.) oraz rezolucja z Międzynarodowej Konferencji Pracy w sprawie praw związków zawodowych oraz ich stosunku do wolności obywatelskich (1970 r.). Należą one również do sygnatariuszy *Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka* (1948 r.) oraz *Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych* (1976 r.).

6.5 EKES i andyjskie rady konsultacyjne powinny stanowić filary tychże wspólnych działań andyjskiego i europejskiego społeczeństwa obywatelskiego i jego udziału w negocjacjach między oboma blokami oraz zaangażowania w przyszłe struktury konsultacji i uczestnictwa, które, zdaniem Komitetu, powinny zostać ustanowione w przyszłej umowie stowarzyszeniowej.

6.6 Wszystkie trzy organy podjęły pierwsze istotne kroki w kierunku instytucjonalizacji wzajemnych stosunków poprzez podpisanie planu współpracy międzyinstytucjonalnej. Plan ten pozwoli zapewnić wyższą jakość porozumienia między EKES-em a radami konsultacyjnymi w celu zacieśnienia i ustabilizowania wzajemnej współpracy.

6.7 Plan współpracy międzyinstytucjonalnej przewiduje:

- 1) wspieranie organów uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego Wspólnoty Andyjskiej;
- 2) przyczynianie się do dialogu społeczeństwa obywatelskiego Wspólnoty Andyjskiej i Unii Europejskiej;
- 3) propagowanie włączenia wymiaru społecznego do przyszłej umowy stowarzyszeniowej między UE a CAN;
- 4) wspieranie inicjatywy CCEA i CCLA dotyczącej prac nad propozycją stworzenia Andyjskiej Rady Społeczno-Gospodarczej (CESA);
- 5) doprowadzenie do większego zaangażowania ze strony andyjskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego odpowiadających organizacjom wchodzącym w skład Grupy III w EKES-ie;
- 6) pogłębienie powiązań gospodarczych między oboma regionami.

⁽²³⁾ Deklaracja końcowa zjazdu, pkt 4 i 5

6.8 Obie andyjskie rady konsultacyjne przedstawiły władzom Wspólnoty Andyjskiej wspólną propozycję⁽²⁴⁾ zainicjowania dyskusji, która umożliwi stworzenie, w jak najkrótszym czasie, Andyjskiej Rady Społeczno-Gospodarczej (CESA).

6.9 EKES z zadowoleniem przyjmuje zarówno tę inicjatywę, jak i towarzyszący jej konsens oraz uważa, że oparcie Andyjskiej Rady Społeczno-Gospodarczej na pluralistycznym składzie, z udziałem pracodawców, pracowników i innych podmiotów zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, ułatwiłoby uznanie i stworzenie bardzo potrzebnego wspólnego komitetu konsultacyjnego na rzecz uczestnictwa organizacji społeczeństwa obywatelskiego z UE i Wspólnoty Andyjskiej w ramach instytucjonalnych przyszłej umowy stowarzyszeniowej.

6.10 W dniu 3 marca 2005 r. Komisja Europejska zorganizowała wstępną konferencję w sprawie przyszłości stosunków UE ze Wspólnotą Andyjską, w której uczestniczyły różne organizacje społeczne oraz przedstawiciele EKES-u. W związku z możliwością rozpoczęcia negocjacji konferencję tego rodzaju należałoby zorganizować ponownie oraz poszerzyć zakres jej uczestników tak, by w przyszłości brali w niej udział przedstawiciele istniejących andyjskich organów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie (CCLA, CCEA oraz andyjskich grup roboczych ds. konsumentów i ludności autochtonicznej).

6.11 EKES uważa, że w celu rozwoju partnerstwa międzyregionalnego, organizacje reprezentujące różne segmenty społeczeństwa obywatelskiego w UE i Wspólnocie Andyjskiej powinny zintensyfikować wzajemne stosunki i wspólne działania, opierając się na dotychczasowym dorobku w realizacji tego celu⁽²⁵⁾.

7. Wnioski i propozycje o charakterze gospodarczym i społecznym

7.1 Należy podkreślić, zgodnie ze stanowiskiem wyrażanym w poprzednich opiniach EKES-u, że warunkiem silniejszej stabilizacji demokratycznej będzie wzmocnienie instytucji państwowych oraz stosunków między państwem a społeczeństwem, zwiększenie dobrobytu społecznego, ograniczenie nierówności, wspieranie rozwoju i wzrostu gospodarczego, integracja społeczna długo wykluczanych segmentów społeczeństwa oraz stworzenie platform szerszego dialogu politycznego na szczeblu lokalnym, krajowym i regionalnym.

7.2 EKES uważa, że we wspólnym interesie UE i Wspólnoty Andyjskiej leży rozpoczęcie negocjacji (które wcale nie muszą być uzależnione od wyników Rundy z Doha) dotyczących

⁽²⁴⁾ Piąte wspólne posiedzenie Andyjskiej Komisji Konsultacyjnej Przedsiębiorców i Andyjskiej Komisji Konsultacyjnej Pracowników w Limie (Peru), 2-3 listopada 2004 r.

⁽²⁵⁾ W dniu 7 kwietnia 2003 r. Europejska Konfederacja Związków Zawodowych (ETUC) oraz CCLA podpisały deklarację o ustanowieniu regularnych stosunków, w której zapowiedziano również zawarcie umowy o współpracy. W dniu 17 lutego 2005 r. w Limie sieć organizacji pozarządowych Ameryki Łacińskiej (ALOP) oraz Katolicki Uniwersytet w Limie zorganizowały zjazd organizacji pozarządowych z UE i Wspólnoty Andyjskiej.

zawarcia umowy stowarzyszeniowej między oboma regionami oraz wzywa strony do dalszych działań w tym kierunku.

7.3 EKES uważa, że umowa ta powinna stworzyć fundamenty dla pełnego i zrównoważonego partnerstwa, z ustanowieniem strefy wolnego handlu i stworzeniem możliwości dla prowadzenia dialogu politycznego oraz na tematy związane ze współpracą. W tekście przyszłej umowy należy wyraźnie uwzględnić wymiar społeczny tego partnerstwa, opierając się na zobowiązaniu do przestrzegania konwencji MOP w sprawie podstawowych praw oraz innych aktów prawnych wymienionych w niniejszej opinii.

7.4 W dziedzinie gospodarki umowa stowarzyszeniowa powinna:

- a) podkreślić i wzmocnić rolę przedsiębiorstw w społeczeństwie państw andyjskich, jako decydującego czynnika rozwoju gospodarczego i społecznego;
- b) wspierać konkurencyjność za pomocą programów badań naukowych i rozwoju oraz rozbudowy infrastruktury;
- c) wspierać inwestycje i chronić ich bezpieczeństwo prawne;
- d) ułatwić dostęp do środków finansowania, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw, oraz do innych środków wspomagających wzrost gospodarczy;
- e) wspierać rozwój sektora gospodarki społecznej;
- f) pobudzać stworzenie faktycznej unii celnej w regionie andyjskim.

7.5 W dziedzinie społecznej umowa powinna w szczególności wspierać i chronić:

- a) edukację i kształcenie zawodowe oraz współpracę pomiędzy uniwersytetami, jako instrument służący rozwojowi badań naukowych i szkolnictwa wyższego;
- b) równość i zwalczanie dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię, niepełnosprawność itd.;
- c) równouprawnienie płci w miejscu pracy, za pomocą planów wyrównywania poziomu płac i innych aspektów socjalno-pracowniczych;
- d) integrację imigrantów i poszanowanie ich praw, włącznie z gwarancjami obejmującymi przesyłanie środków finansowych do krajów pochodzenia — na tej podstawie UE i CAN powinny uzgodnić wspólną politykę migracyjną;
- e) plany likwidacji zatrudnienia dzieci;
- f) dialog społeczny między pracodawcami a pracownikami oraz wzmocnianie ich organizacji;

- g) inne rodzaje zrzeszeń zawodowych lub społecznych (pracowników rolnych, konsumentów, itd.) oraz wszystkie organizacje społeczeństwa obywatelskiego;
- h) godne warunki pracy w zakresie zdrowia i środowiska oraz stopniową likwidację nieformalnego zatrudnienia.

7.6 Unia Europejska powinna wzmocnić swoje — już teraz znaczne — działania w zakresie współpracy z państwami andyjskimi, które są czynnikiem o kluczowym znaczeniu dla poprawy warunków w tych państwach, sprzyjającym zawarciu umowy stowarzyszeniowej, ze względu na priorytetowe znaczenie spójności społecznej, na jakie wskazała w niedawnym komunikacie Komisja ⁽²⁶⁾. EKES popiera propozycję Europejskiego Banku Inwestycyjnego dotyczącą zwiększenia zakresu finansowania przeznaczanego dla Ameryki Łacińskiej i skierowanie znacznej części tych środków na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw. W realizacji tego i pozostałych celów przydatnym partnerem może być Andyjska Korporacja Rozwoju. EKES wzywa także Komisję do uważnego przeanalizowania wniosku Parlamentu Europejskiego dotyczącego ustanowienia międzyregionalnego funduszu solidarności, korzystnego szczególnie dla państw andyjskich (i państw Ameryki Środkowej).

7.7 Komitet wzywa ponadto Komisję do dogłębnego przeanalizowania wniosku Parlamentu Europejskiego w sprawie utworzenia Międzyregionalnego Funduszu Solidarności, który od momentu stworzenia przynosiłby korzyści krajom regionu andyjskiego (i Ameryki Środkowej). Jednocześnie jest zdania, że Iberoamerykański Program Współpracy Instytucjonalnej na rzecz Rozwoju MŚP (IBERPYPME) stanowi odpowiedni przykład wspierania przedsiębiorczości i że uzyskane doświadczenia

mogłyby być zastosowane do projektu o podobnym charakterze pomiędzy UE a CAN.

7.8 Mając na uwadze trudności napotymane przez Wspólnotę Andyjską w realizacji dwudziestu projektów składających się na zintegrowany plan rozwoju społecznego, Komisja Europejska powinna udzielić jej wsparcia technicznego lub finansowego, zwłaszcza że unijni ministrowie gratulowali Wspólnocie Andyjskiej przyjęcia planu, nazywając go „bardzo użytecznym narzędziem budowania spójności społecznej we Wspólnocie Andyjskiej” ⁽²⁷⁾.

7.9 EKES podkreśla znaczenie podjętej przez CCLA i CCEA decyzji o ustanowieniu zbliżonej do modelu europejskiego Andyjskiej Rady Społeczno-Gospodarczej. Komitet będzie wspierał realizację tej koncepcji poprzez środki uzgodnione w ramach planu współpracy międzyinstytucjonalnej.

7.10 Komitet uważa, że należy ustanowić Wspólny Komitet EKES-u i andyjskich rad konsultacyjnych (oraz docelowo EKES-u i Andyjskiej Rady Społeczno-Gospodarczej), jeszcze przed podpisaniem umowy stowarzyszeniowej, na warunkach przewidzianych w porozumieniu w sprawie dialogu politycznego i społecznego z 2003 r., kiedy już zostanie ono ratyfikowane.

7.11 Komisja Europejska oraz Sekretariat Generalny Wspólnoty Andyjskiej powinny wspólnie wspierać — w koordynacji z EKES-em i andyjskimi radami konsultacyjnymi — regularne zjazdy andyjsko-unijnego forum społeczeństwa obywatelskiego, w ramach którego organizacje i zrzeszenia społeczne z obu regionów mogłyby prezentować swoje stanowisko w sprawie stosunków między Unią Europejską a Wspólnotą Andyjską.

Bruksela, 5 lipca 2006 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁶⁾ Komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie wzmocnionego partnerstwa między Unią Europejską i Ameryką Łacińską. Bruksela, COM(2005) 636 końcowy

⁽²⁷⁾ Spotkanie ministrów UE i Wspólnoty Andyjskiej (Luksemburg, 26 maja 2005 r.)